

NAGY CSABA:^{*}

A nyugat-romániai autóipar – a „globális szállító”

Abstract

The cornerstone of the economy of the West-Romanian counties (Timis, Arad, Hunedoara and Caras-Severin) is the automotive industry. The automotive industry's nature is characterized by constant change, novelty, work on the network (clusters) and the consolidation of the component segments: from supplier to consumer. The huge competition manifested in the world's economy leads to constant fluctuations in the size of relevant businesses, production and staffing levels, costs and income. This phenomenon works like a chain-reaction, affecting other industries, with unpredictable effects. From this results the importance of this industry, prone to migration. Economic crisis strongly influences the automotive industry, but nevertheless, its proportion remains significant in the West-Romanian economy. Its products travel round the world, so it is often referred to as "global supplier".

1. Bevezetés

A jelen kutatás a Nyugat-Romániai autóipar sajátosságait, gondjait és jövőjét tűzte ki elemzése céljául. A kutatás témái közé tartoznak: a nyugat-romániai autóipar gazdasági sajátosságai, a befolyásoló tényezőinek elemzése, a vállalkozások adaptációja a globális autóiparba, a támogató struktúrák és szolgáltatások azonosítása.

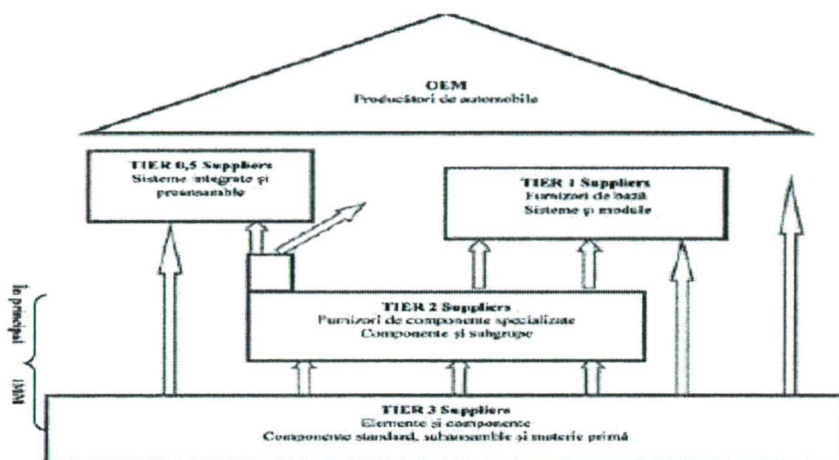
A kutatás az autóipar keretén belül vizsgálja, úgy a személy- és teherszállító autókat gyártó vállalkozásokat, mint ezeknek a komponenseit vagy alkatrészeit gyártó egységeket, beleértve, úgy a román mind a külföldi cégeket.

Az autóipar több kategóriát foglal magába:

1. Az autóipar nagy termelői az *eredeti alkatrész gyártók (OEM)*. Ide tartoznak: General Motors Corp., Ford Motors Co., Daimler Krysler AG, Toyota Motors Corp., Volkswagen AG, Honda Motor Co., Renault-Nissan PSA, stb. Ezek a cégek foglalják el az Európai, Amerikai és Japán piac jelentős részét és a világ autótermelésének kb. 80%-át adják.
2. A második csoportba tartoznak a *moduláris rendszerek gyártói (TIER 1)*. Az ide tartozó vállalkozásoknak is nagyon fontos szerepük van mert termékeiket szerződés alapján, egyenesen az autógyártó vállalatoknak szállítják. Ide tartoznak: Continental AG, Robert Bosch GMBH, Delphi Corporation, Johnson Controls, Michelin Group, Lisa Draxelmair, Valeo, BOS Automotive, Valvatek, Sumitomo Electric Industries LTD, TRW Automotive, Leoni stb.
3. A harmadik csoport az *egyedi komponenseket gyártó cégeket* tartalmazza (TIER 2). Itt lehet felsorolni a Coficab és a Contitech cégeket.
4. A negyedik csoport felöleli a *különböző elemeket és kis alcsoportokat gyártó egységeket (TIER 3)*. Ide többnyire hazai és túlnyomóan kisvállalkozások tartoznak és termékeiket az OEM és a TIER 1 termékeiben fedezzük fel. Ebbe a csoportba sorolható: Spumotim, Nefer Prod, Interpart stb.

^{*} PhD-hallgató, egyetemi adjunktus – Mihai Eminescu Egyetem, Temesvár.

Az 1. ábra az autóipar szállítóinak a hálózatát tartalmazza:

1. ábra. Az autóipar szállítóinak a hálózata (Forrás: ADR Vest, www.adrvest.ro)

A TIER 1 és a TIER 2 csoportba tartozó cégeknek jelentős szerepük van a gépkocsi tervezésében és összeszerelésében, ezért ezek a vállalatok az OEM csoporthoz tartozó cégek közelében próbálnak elhelyezkedni, hogy csökkentsék a szállítással kapcsolatos időt és költségeket. Ez a gazdasági fejlődési modell kedvező feltételeket teremt a kluszterek kialakításának és szolid partneriátusok fejlődésének.

Az idetartozó vállalkozások mobilitásának fontosabb tényezői:

- Az autógyártó (OEM) cégek közelségének szükségessége. Egy autógyártó cégnek a közelsége több komponens gyártó cégnek a megjelenését vonja maga után.
- A versenyképesség növelését célzó konkurencia több erőfeszítést igényel a vállalatok részéről, kezdve az innovatív termelési folyamatoktól, egészen a teljesen automatizált termelésig.
- Az olcsó humán erőforrás egy másik tényező, amely befolyásolja a települési döntést.
- A magas szintű technikai felkészültség egy másik vonzó tényező, itt sok esetben az egyetemekkel kialakult partneriátusoknak is jelentős szerep jut.
- Megfelelő szállítási infrastruktúra is sokszor egy fontos tényező.
- Fejlett települési site-ok (ipari parkok) megfelelő létesítményekkel.

2. Az autóipar az Európai Unió szintjén

Az iparpolitikát az EU úgy értékeli mint a Lisszaboni Stratégia egyik alappilléret. Az Európai Bizottság kezdeményei ezen a téren többnyire az európai cégek versenyképességének a növelését és konszolidálását célozzák különböző intézkedésekkel ezen a téren.

Az európai piac szabályozása az EB (Európai Bizottság) *Integrált Autó Jóváhagyó Rendszer* (The EC Whole Vehicle-Type Approval-System) alapján történik, amely megengedi egy tagállamnak, hogy miután a jóváhagyást megkapja, szabadon forgalmazza az illető kategóriába tartozó autókat bármilyen tesztelés nélkül.

Ugyancsak az EU szintjén érvényes a CARS 21, amely az Európai Bizottság kezdeményezése egy versenyképes keret biztosítása érdekében az autóiparban. Az EU autóiparának nagyon fontos szerepe van az EU versenyképességében. Több mint 12 millió alkalmazott

dolgozik az EU autóiparában. Ebben az iparban jelentős szerepe van a kutatásnak és az innovációnak, amely több mint évi 20 milliárd euró befektetést igényel. Az EU autóipara évi 780 milliárd árbevételt és 140 milliárd euró hozzáadott értéket eredményez jelentősen hozzájárulva az EU GDP-jéhez. Világszinten az EU a legnagyobb motorosjármű-gyártó évi több mint 18 millió járművel, ami a világtermelésnek kb. egy harmada.

A kluszterek egy sikeres receptnek bizonyultak az autóiparban is az EU területén, fontosabb kluszterek: *BELCAR* hálózat (*Bench Learning in Cluster management for the Automotive sector in European Reagions*), *TCAS* (*Transnational Clustering in the Automotive Sector*).

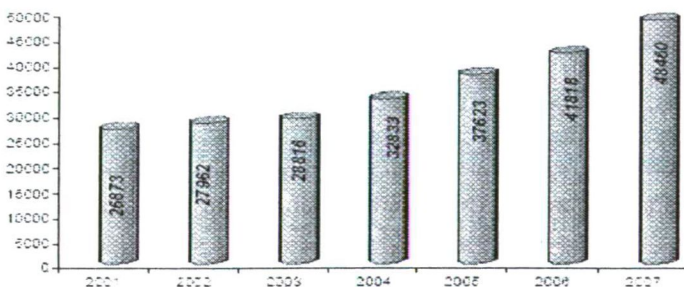
3. A romániai autóipar

Romániában, ahol már 1989 előtt is létezett egy eléggé fejlett autóipar, az utóbbi két évtized alatt az autóipar hatalmas fejlődésen ment keresztül, növekedési üteme megelőzve más iparágak növekedési ütemét. A Romániában működő cégek többnyire fém, műanyag vagy gumi autóalkatrészeket gyártanak. A két létező autógyár (Renault és Ford) több alkatrészgyártó szállítónak biztosít munkát, a többi vállalat pedig más nagyvállalatoknak a szállítója. A romániai autóipar is kluszter típusú ipar, amelyre jellemző a hálózati munka, a gyártó követelményeinek betartása megkéri a cégek közötti együttműködést. A kisvállalatok mellett jelen vannak a legfontosabb multinacionális cégek is, mint például: *Continental*, *SNR*, *Dura Automotive*, *Delphi*, *Lisa Drexmaier*, *INA Schaeffler*, *Timken*, *Koyo*, *Sumitomo*, *Yazaki*, *Leoni*, *Lear*, *Takata Petri*, *Faurecia*, stb. Az *ARIS* (a Romániai Külföldi Befektetések Ügynöksége) jelentése szerint 2007-ben 42 autóalkatrész-gyártó cég létezett, ezek többsége külföldi vállalkozás. A romániai autóipar árbevételének a felét három megye adja: Temes, Arad és Arges.

4. A nyugat-romániai autóipar

A 4 nyugat-romániai megye: Temes, Arad, Hunyad és Krassó-Szörény felülete 32 034 km², ami Románia 13,4%-ának felel meg, lakossága, pedig 1 924 442 lakos, ami a Románia lakosságának a 8,93%-át képezi. A lakosság túlnyomó többsége Temes megyében van, ezt követi Hunyad, Arad és Krassó-szörény megye. A megye székhelyek lakossága: Temesvár – 307 347 lakos, Arad – 167 238 lakos, Resica 84 678 lakos és Déva 67 508 lakos.

Gazdasági szempontból a régió növekedési üteme nagyobb az országos átlagnál. Nyugat-Románia gazdaságában 48 460 vállalat működik az ipar, az építészeti és a szolgáltatások területén, ami a román vállalatok 9,5%-át képezi.

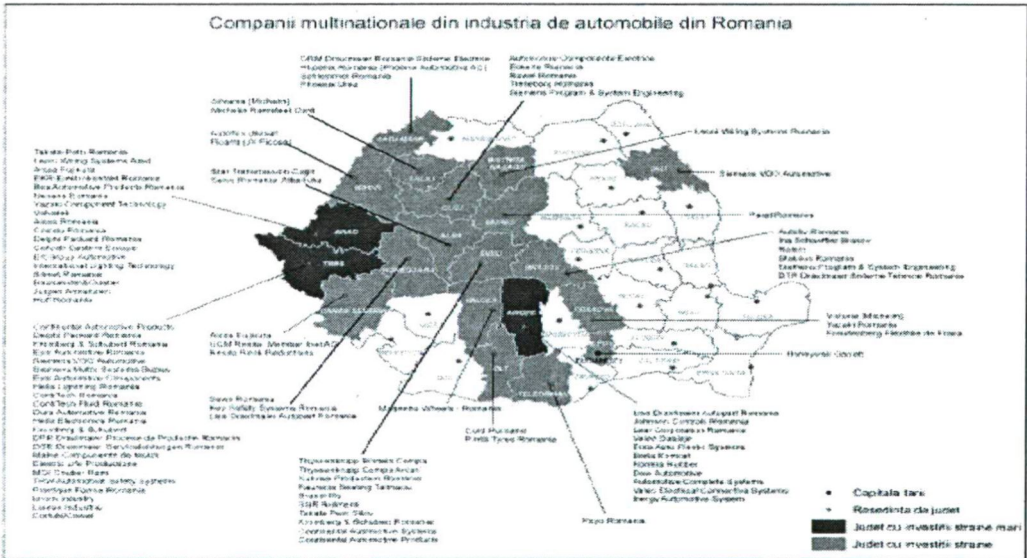

2. ábra. Az aktív vállalatok evolúciója a Nyugat-Románia területén
(Forrás: ADR Vest, www.adrvest.ro)

A Nyugat-Románia autóiparának a fejlődése kétféleképpen történt, részben a helyi vállalatok szakosodása, részben külföldi befektetések nyomán történt. A régió autóiparában, a termékeik alapján 156 cég található, a vonzó pólusok pedig Temesvár és Arad.

A német befektetők többnyire Temesvárt választották, itt található: *Continental Automotive Products*, *ContiTech*, *Kromberg&Schubert*, *Lisa Draxelmaier*, *Siemens Automotive*. Ezek a cégek termékei között megtalálhatók: az autógumik, szíjak, kábelek, elektromos alkatrészek stb. Az amerikaiak a *Dura Automotive* céggel vannak jelen Temesváron, amely irányítási rendszereket gyárt, a *TRW*-vel, amely kormánykerekeket gyárt és ugyancsak kormánykerekeket gyárt az *EYBL International AG* osztrák cég is.

Aradon jelen vannak a németek a *Baumeister&Oustler*-rel, amely műanyag és alumínium alkatrészeket gyárt, a portugálos a *Coindu*-val, amely autóhuzatokat gyárt, a japánok a *Takata Corporation*-nal, amely kormánykerekeket és airbag-eket gyárt, valamint a *Yazaki Corporation*-nal amely kábeleket és elektromos alkatrészeket gyárt. Ugyancsak Aradon van a *Coficab* Tunisziából, amely kábeleket gyárt, ugyancsak kábeleket gyárt a *Leoni Wiring System* is, de jelen van a *Huf* cég is, amely mechanikus és elektromos záró rendszereket gyárt.

3. ábra. A nyugat-romániai multinacionális autóipari cégek (Forrás: www.advest.ro)

A Nyugat-Romániai autóipar nem csak egy pár tucat céget jelent, hanem több százezer-millió alkatrészt amit ebben a régióban termelnek.

Az utóbbi időben ezek a vállalatok egy szerkezetátalakítási folyamatot mennek keresztül, amelyet a költségek csökkentése jellemez és a fejlődő piacok felé való irányulásban jelenik meg, ahol alacsonyabb költségekkel működhetnek. Ebben az iparban is észleltetők az egyesülések és a felvásárlások, amelyek szükségesek a szerkezetátalakításhoz és az új piacok meghódításához.

Sturgeon, Timothy J., Memedovic, Olga, Van Biesebroeck, Johannes (2004): Globalisation of the automotive industry: main features and trends, *Int. J. Technological Learning, Innovation and Development*, Vol. X, No. Y, XXXX, 2004.

European Commission (2009): Background on the situation in the European car industry, Brussels, 25th February 2009.

Goldsmith, Jeannette (2008): Siting Trends for Tier 1 and Tier 2 Automotive Suppliers, publish in *Trade& Industry Development*, 22. 01. 2008.

ADR Vest – www.adrvest.ro

APIA – www.apia.ro

Belcar – www.europe-innova.org/BELCAR

TCAS – www.europe-innova.org/TCAS